

Lisää toimintaa vieraan kielen tunneille helposti!

Meija Meuronen

Kieltä ei opita pelkästään kirjoja lukemalla ja niistä sanalistoja pönttämällä. Monet oppijat ovat visuaalis-taktilisia ja siksi monikanavaiset, toiminnalliset menetelmät voivat auttaa heitä ja kaikkia muitakin oppijoita saamaan kielestä kiinni. Tässä artikkelissa on joitakin esimerkkejä siitä, miten vieraan kielen tunneille saa helposti lisää toimintaa.

Tutkin pro gradu -tutkielmassani (Meuronen 2015) kokemuksia toiminnallisten menetelmien käytöstä venäjän kielen alkeiden opetuksessa. Tutkimusaineistoni koostui kolmen Jyväskylän yliopistossa venäjän kielen opettajaksi opiskelevan sekä yhdeksän [Kielikampuksen kesäleirille](#) venäjän ryhmään osallistuneen lapsen haastattelusta. Tutkimuskysymykseni olivat: (1) miten toiminnallisia opetusmenetelmiä voidaan määritellä, (2) miten niitä konkreettisesti toteutettiin kielileirillä sekä (3) millaisia kokemuksia lapsilla ja opetusharjoittelijoilla oli toiminnallisten menetelmien käytöstä leirin aikana. Tutkimukseni antaa viitteitä siitä, että tutkittavieni mielestä toiminnalliset menetelmät vähentävät ahdistusta ja pakkoa kielen oppimisesta ja kieltä opitaan ikään kuin vahingossa. Tärkeää on kuitenkin todeta, että toiminnallisetkin menetelmät toimivat parhaiten silloin, kun niitä yhdistelee muihin menetelmiin. Ne voivat kuitenkin tarjota kaivattua vaihtelua perinteiseen opetukseen. (Meuronen 2015.)

Tässä artikkelissani keskityn toisen tutkimuskysymykseni avaamiseen listaamalla konkreettisia tapoja, joilla venäjän kielen opetusta toiminnallistettiin leirillä. Leikkejä listatessani muutin kuitenkin kielelliset ilmaisut suomenkielisiksi, jotta niitä on helpompi soveltaa mihin tahansa kieleen. Tutkimukseni keskittyi lapsille suunnattuun opetukseen, mutta uskon, että monet harjoitukset ovat sovellettavissa myös nuorten ja

aikuisten opetukseen.

Leikkejä

Lankakeräleikki

Leikin osallistujat asettuvat piiriin. Yhdellä heistä on kädessään lankarulla. Hän toteaa vieraalla kielellä "Minun nimeni on XX". Sen jälkeen leikkijä ottaa langan päästä kiinni ja heittää lankakerän jollekin piirissä seisovalle henkilölle. Leikkiä jatketaan, kunnes kaikilla leikkijöillä on kädessään lankaa. Näin leikkijöiden välille syntyy verkko, joka symbolisoi myös ryhmän jäsenten välisiä. Leikki toimii myös ryhmäyttämisleikkinä. Sitten leikkijä, jolla on viimeisenä lankakerä kädessään, heittää lankakerän takaisin sille henkilölle, jolta alunperin vastaanotti kerän ja kysyy samalla vieraalla kielellä "Mikä sinun nimesi on?". Vastaanottaja kertoo jälleen oman nimensä kohdekielellä. Leikkiä jatketaan päinvastaisessa järjestyksessä niin kauan, kunnes lankakerä on jälleen leikin aloittaneella henkilöllä. Leikki toimii parhaiten kielen alkeiden opetuksessa, jolloin ei vielä esimerkiksi osata kirjoittaa vieraalla kielellä, mutta toistaminen antaa varmuutta siitä, että oppija jo osaa jotakin kielestä. Lisäksi leikin avulla voidaan opetella ryhmäläisten nimiä ja vahvistaa ryhmän yhtenäisyyttä.

Kivi-paperi-sakset

Tuttuakin tutummassa leikissä kivi-paperi-sakset osallistujat kohtaavat jonkun toisen ryhmän jäsenen "matsissa", jossa lausutaan vieraalla kielellä "kivi, paperi, sakset, yks kaks kolme!" ja sen jälkeen paljastetaan yksi kolmesta käsimerkistä. Kuten varmasti monet tietävät, kivi voittaa sakset, paperi voittaa kiven ja sakset voittavat paperin. Usein tämä yksinkertainen leikki yhdistetään ns. evoluutioleikkiin, jossa hävinnyt osapuoli joko jää tai alenee vähäisempään elämänmuotoon ja voittaja etenee edistyneempään elämänmuotoon. Tässä leikissä käytetään kolmea numeroa, mutta yhdistettynä evoluutioleikkiin voidaan vieraan kielen sanastoon lisätä eläinten sanoja sekä tavaroiden kivi, paperi ja sakset vieraskieliset vastineet. Leikki on yksinkertainen, hauska ja monille tuttu, mutta siinä oppii vaihikka uusia sanoja.

Mölkky

Suomalainen perinnepele sopii hyvin ulkona pelattavaksi, keventäväksi leikiksi kaiken ikäisille. Pelin säännöt löytyvät mölkky-pelin pakkauksesta sekä internetistä. Ideana on kaataa numeroituja halkoja ja ensimmäisenä tasan 50 pistettä saanut pelaaja voittaa

pelin. Tässä kielen oppitunnille sopivassa versiossa jokainen pelaaja sanoo vuorollaan saamansa tuloksen vieraalla kielellä ja toistaa myös kokonaistuloksensa pelin edetessä. Mölkky sopii rennommalle tunnille ja numeroiden 0-61 kertaamiseen.

Värietsintä

Opettaja huutaa värin nimen vieraalla kielellä ja oppijat ryntäävät luokassa tai muussa opetustilassa sellaisen esineen tai asian luo, jossa kyseistä väriä heidän mielestään on. Esimerkiksi voidaan huutaa "sinien" ja jos luokassa on vaikkapa siniset verhot tai matto, oppijat ryntäävät sen luokse mahdollisimman nopeasti. Myös oppijat voivat toimia leikissä "käskijänä". Leikki toimii hyvin vieraskielisten värisanojen kertauksena ja tarjoaa lisäksi fyysistä aktiivisuutta muiden ei-fyysisten harjoitusten välille.

Ruumiinosaleikki

Tässä leikissä opettaja huutaa jonkin ruumiinosan sekä numeron ja osallistujien tehtävänä on laittaa huudetut ruumiinosat yhteen. Esimerkiksi voidaan huutaa vieraalla kielellä "kolme päätä" ja osallistujat muodostamat mahdollisimman pian kolmen hengen ryhmän ja laittavat päänsä yhteen. Toinen variaatio leikistä on sellainen, jossa opettaja huutaa useamman ruumiinosan (esimerkiksi "kolme päätä, neljä kättä ja kolme jalkaa"), jolloin osallistujat pyrkivät ryhmänä saamaan täsmälleen tavoiteltavan määrän ruumiinosia lattiaan. Tämä variaatio on haastavampi, sillä siinä pitää muista enemmän ruumiinosia kerralla, kuin ensimmäisessä. Leikkiä voi siis vaihdella ryhmän kielellisen taitotason mukaan. Joka tapauksessa se toimii kertaavana ja hauskana leikkinä ruumiinosien nimille ja numeroille.

Hedelmäsalaatti

Perinteisessä hedelmäsalaattileikissä osallistujat istuvat piiriin niin, että yksi osallistuja jää keskelle seisomaan ja hänellä ei ole tuolia (esimerkiksi opettaja voi toimia leikin aloittajana). Opettaja tai joku muu päättää muutaman hedelmän nimen osallistujien määrästä riippuen (esimerkiksi ananas, banaani, mango jne.). Yleensä 3-5 on sopiva määrä muistettavaksi. Jokaiselle osallistujalle kuiskataan korvaan heidän oman hedelmänsä nimi, jota ei paljasteta muille. Keskellä oleva henkilö huutaa jonkin hedelmän nimen, jolloin kyseisen hedelmän nimen saaneet vaihtavat paikkaa mahdollisimman nopeasti ja myös keskellä oleva yrittää päästä istumaan. Se, joka jää ilman tuolia, huutaa seuraavan hedelmän. Yksi vaihtoehto on myös huutaa "hedelmäsalaatti", jolloin kaikki vaihtavat paikkaa. Sanat huudetaan tietenkin vieraalla

kielellä, jolloin voidaan opetella tai kerrata hedelmien nimiä. Leikki on sovellettavissa mihin tahansa sanakategoriaan, jota tunnilla halutaan käsitellä. Jos leikkiä käytetään uusien sanojen opetteluun, on hyvä kirjoittaa sanat taululle ja tarvittaessa myös piirtää niitä kuvaava asia.

Maatushka-leikki

Opettaja piilottaa Maatushka-nukkien sisään paperilappuja, joihin on kirjoitettu sana ja piilottaa sen jälkeen nukkien osat ympäri luokkatilaa tai muuta opetustilaa (toimii myös esim. ulkona). Osallistujat etsivät esimerkiksi pienissä ryhmissä tai pareittain maatushkojen osia ja yrittävät lukea niihin kirjoitetut sanat ja arvata niiden vastineen omalla kielellään. Tarvittaessa lappuihin voi piirtää apukuvia ymmärtämisen helpottamiseksi osallistujien kielitaidosta ja iästä riippuen. Sanat voivat liittyä mihin tahansa opettajan valitsemaan kategoriaan. Kielileirillä käytettiin eläinten nimiä. Leikkiin liittyvä salaperäisyys ja etsintätehtävä tuovat leikkiin hauskuutta varsinkin pienempien oppijoiden kanssa. Maatushkoiden sijaan voi käyttää mitä tahansa pikkupurkkeja tai -laatikoita, jotka on helppo tunnistaa leikkiin kuuluviksi esineiksi, luokkaan normaalisti kuulumattomiksi tavaroiksi. Leikki edistää uuden sanaston oppimista hausalla tavalla tai toimii tarvittaessa osana kertausta ja arviointia. Osallistujille voi myös antaa tehtäväksi kirjoittaa pienryhmän tai parin keksimät käännökset paperille, jolloin ne on helppo kontrolloida. Tärkeää tässä leikissä on kuitenkin myös lausuminen, jolloin paperit voivat sisältää esimerkiksi lausumisohjeita.

Maa, meri, laiva

Tätä leikkiä voi leikkiä joko ulkona tai sisällä isommassa tilassa. Ulkona on helppo piirtää hiekkaan tai lumeen kaksi viivaa niin, että erottuu kolme aluetta. Sisällä leikin voi toteuttaa vetämällä viivat esimerkiksi maalarinteipillä lattiaan. Kolme aluetta nimetään maaksi, mereksi ja laivaksi. Sanat käydään läpi vieraalla kielellä. Leikkiä leikitään niin, että opettaja huutaa jonkin kolmesta alueesta ja osallistujien on juostava mahdollisimman nopeasti kyseiselle aluelle. Tarvittaessa leikkiä voi varioida muuttamalla alueiden nimiä vaikkapa kohdekielisen maan kaupungeiksi (tätä variaatiota käytettiin leirillä), jolloin leikkiin yhdistyy sanastonoppimisen lisäksi myös maatietoutta.

Draamakasvatuksen menetelmien hyödyntäminen kielileirillä

Eläinpantomiimi

Joku osallistujista aloittaa ja saa opettajalta paperin, johon on kirjoitettu jokin sana vieraalla kielellä (kielileirillä jonkin eläimen nimi). Osallistujan on esitettävä kyseistä eläintä pantomiimin avulla eli näyteltävä ilman ääniä ja sanoja, pelkästään keholla. Muut osallistujat arvaavat, mistä eläimestä on kyse. Arvaukset on esitettävä vieraalla kielellä. Perinteisesti oikean sanan ensiksi arvannut on seuraavana pantomiimivuorossa. Leikkiä voidaan leikkiä myös niin, että jaetaan Pictionary-tyyppisesti osallistujat kahteen joukkueeseen ja oikeista arvauksista saadaan aina pisteitä. Tietysti pantomiimin avulla voi kerrata minkä tahansa kategorian sanoja. Pantomiimin etu on, että siinä oppii moniaistisesti ja hauskasti. Pelkkien sanalistojen opettelu ei jää kaikille mieleen, mutta monet varmasti muistavat, kun joku ryhmän jäsenistä esitti vaikkapa apinaa.

Kauppaleikki/roolileikki

Klassinen kauppaleikki toteutetaan yksinkertaisimmillaan siten, että osallistujat jaetaan pareihin, jotka sopivat keskenään, kumpi on myyjä ja kumpi ostaja. Monimuotoisemman version saa helposti niin, että otetaan käyttöön esimerkiksi sanalistoja ja kuvia tai oikeita pakkauksia, joihin on teipattu tuotteen kohdekielinen nimi. Koko ryhmä jaetaan myyjiin ja ostajiin ja luokkatilassa simuloidaan autenttisia ostotilanteita. Ennen leikkiä tietenkin opetellaan tilanteeseen sopivia fraaseja kohdekielellä, kuten esimerkiksi "Paljonko maksaa...?" ja "Saisinko yhden ... (esimerkiksi leivän), kiitos!". Konkreettiset pakkaukset tuovat leikkiin lisää autenttisuuden tuntua. Myyjät ottavat kukin itselleen joko muutaman kuvan, johon on kirjoitettu ko. tuotteen nimen tai konkreettisen pakkauksen. Ostajat saavat itselleen kauppalistat, joiden avulla he koettavat ostaa tavaroita myyjiltä. Kielileirin kauppaleikissä vilisi myös rosvoja ja poliiseja, mikä kertoo hyvin paljon siitä, että osallistujat olivat täysillä mukana tilanteessa. Oikeiden tilanteiden simuloiminen auttaa kytkemään kieltä kontekstiinsa, sillä niissä käsitellään oikeita kielenkäyttötilanteita kehollisesti ja suullisesti, ei pelkästään esimerkiksi oppikirjatekstien avulla. Samalla opitaan tärkeitä fraaseja sekä uutta, jokapäiväistä sanastoa.

Lyhytelokuvat

Lyhytelokuvia voidaan filmata esimerkiksi tableteilla ja älypuhelimilla. Kielileirillä lapset kuvasivat itse lyhytelokuvia aiheenaan "kohtaaminen", jossa kaksi henkilöä tapasi toisensa ensimmäistä kertaa. Lyhytelokuvia voidaan helposti käyttää kertaamisen ja arvioinnin välineinä mistä tahansa aiheesta. Harjoitus mahdollistaa oppijoiden oman luovuuden käytön, kun he saavat itse käsikirjoittaa, ohjata ja toteuttaa tuotoksensa opettajan määräämästä aiheesta. Lapset suhtautuvat yleensä innokkaasti ja vakavasti

omien elokuviansa tekemiseen ja ovat innokkaita myös näkemään muiden tuotoksia. Lisäksi tällaisissa harjoituksissa oppijat pääsevät käyttämään kieltä monipuolisesti ja simuloiden aitoja tilanteita.

Musiikin käyttö kielileirillä

Kielileirin venäjä-ryhmällä oli tapana laulaa joka päivä "Krokotiili Genan laulu". Tällaisten rutiinien luominen auttaa erityisesti, mitä nuoremmista oppijoista on kyse. Lisäksi laulut jäävät helposti mieleen, varsinkin kun niitä toistaa useammin. Lauluista on helppo oppia sanastoa ja kulttuurisia asioita. Yleisesti ottaen musiikin käyttö vähentää ahdistusta ja parantaa vieraan kielen ääntämistä. Laulaminen ja musiikin käyttö vieraan kielen oppitunneilla voidaan katsoa toiminnalliseksi työtavaksi, sillä se vaatii sekä sisäistä, että ulkoista aktiivisuutta, joka on yksi tapa määritellä toiminnallisia työtapoja.

Taito- ja taideaineiden tekniikoiden hyödyntäminen kielenopetuksessa

Päättely- ja yhdistelytehtävä

Osallistujien tehtävänä on vieraskielisten sanojen yhdistäminen oikeisiin kuviin. Tällaiset tehtävät toimivat missä tahansa sanakategoriassa ja niissä kannattaa hyödyntää ryhmätyötaitoja, jolloin päättely on yhteistä. Kun kuvat ja paperit, joihin sanat on kirjoitettu, ovat konkreettisia, harjoitus palvelee paremmin kinesteettisiä oppilaita, kuin perinteiset kynä-paperi -tehtävät. Tehtävä toimii niin sanojen opettelussa kuin kertaamisessakin.

Väritehtäviä

Opettaja jakaa jokaiselle värityskuvia ja pyytää oppijoita värittämään kuvasta tiettyjä kohtia tietyllä värillä. Värien nimet sanotaan vieraalla kielellä. Jos kyse on esimerkiksiviidakkokuvasta, opettaja voi pyytää oppijoita värittämään papukaijan siniseksi. Lapset rakastavat väritystehtäviä, joten niitä on hyvä hyödyntää monipuolisesti myös kielenopetuksessa.

Piirustus-, väritys- ja maalaustehtäviä voi alustaa niin, että oppijat hakevat värit opettajalta. Opettaja voi kysyä vieraalla kielellä "Minkä värin haluat?" ja oppijan on vastattava valitsemansa väri vieraalla kielellä. Kielileirillä lapset olivat muovailleet

taikataikinasta valitsemiaan Venäjään liittyviä asioita, jotka maalattiin seuraavana päivänä heidän valitsemillaan väreillä. Tässä tilanteessa opettajat jakoivat värit hyödyntäen tässä selostettua kyselytekniikkaa, joka oli osa luokkahuoneen luonnollista toimintaa, vaikka se toteutettiin vieraalla kielellä.

Piirustustehtävä

Osallistujat piirtävät paperille kuulemansa asian. Kielileirillä piirrettiin eläimiä, mutta kategoria voi olla taas mikä tahansa.

Kieltä leivonnan lomassa

Vierasta kieltä voi käyttää luonnollisena työskentelykielenä esimerkiksi leivottaessa. Leivottava tuotos voi olla mikä tahansa tai se voi olla kohdekielisen maan perinneleivos. Tärkeintä on käyttää luonnollista kieltä työskennellessä, jolloin saadaan kieli kytkettyä jälleen tiukasti kontekstiinsa. Ruoka-aineiden nimet on helpoin käydä läpi käyttäen konkreettisia pakkauksia, jolloin ei tule epäselvyyksiä.

Käsityötehtäviä

Taikataikinaprojektissa voidaan valmistaa mitä tahansa hahmoja. Ne voivat liittyä esimerkiksi kohdekielisen maan kulttuurisiin asioihin. Projekti voidaan toteuttaa samoin kuin *Piirustustehtävä*, mutta siten, että osallistujat muovailevat kuulemansa asian piirtämisen sijaan. Tällöin harjoitus toimii sanastokertauksena tai jopa arvioinnin välineenä.

Pinssin valmistus on mukava tehtävä erityisesti lyhyellä kurssilla. Se jää konkreettiseksi muistoksi käydystä kurssista ja jos kurssi oli osallistujille mieleinen, tällainen esine voi myöhemmin toimia motivaattorina kielen opiskelussa. Osallistuja muistaa siitä mukavan kurssin ja saa uutta intoa jatkaa opintojaan. Pinssin aiheena voi olla kohdekieliseen maahan tai itse kieleen liittyvä asia, jonka tekijä itse valitsee. Näin esineeseen tulee myös henkilökohtainen taso, kun suunnittelu ja toteutus ovat tekijänsä käsissä.

Erilaisia konkreettisia oppimisympäristöjä kielileirillä

Luokkahuoneen ulkopuolelle meneminen on jo itsessään toimintaa ja fyysistä aktiivisuutta, joka virittää oppijat aivan toisenlaiseen tunnelmaan kuin normaali luokkahuonetila. Toki luokkahuoneenkin voi muuntaa monenlaisiksi ympäristöiksi

muuttamalla kalusteiden järjestystä ja tuomalla luokkaan esimerkiksi tyynejä ja kohdekieliseen maahan kuuluvaa esineistöä.

Liikuntasali voi toimia monitoimitilana, jos ulkotiloja on rajoitetusti tai niihin siirtyminen haastavaa. Erilaiset liikunnalliset ja toiminnalliset radat sekä paljon tilaa vievät leikit, kuten "maa, meri, laiva", on mielekästä toteuttaa liikuntasalissa, jos ulkotiloja ei ole saatavilla. Kielileirillä liikuntasaliin tehtiin sirkustempurata. Tällaisen liikunnallisen toiminnan yhteydessä, kuten leivonnassakin, on luonnollisen kielen käyttö suurimmassa roolissa, eikä opetella niinkään uusia sanoja. Myös esimerkiksi tanssi- tai jumppatunnin toteuttaminen vieraalla kielellä voi tuoda paljon vaihtelua ja intoa kielen oppimiseen. Tällaiset lähestymistavat kieleen myös auttavat visuaalis-kinesteettisiä oppijoita oppimaan aivan toisella tavalla kuin perinteisessä luokahuoneasetelmassa. Vain opettajan mielikuvitus ja rohkeus ovat rajoina liikuntasalissa tai muussa suuressa tilassa toteutettaville kieliprojekteille.

Ulkona voi toteuttaa isompia ja pienempiä harjoituksia laidasta laitaan. Katuun voi piirtää liiduilla. Rastiradat aiheesta kuin aiheesta innostavat monenikäisiä oppijoita. Hiekkakentillä ja puistoissa voi leikkiä mitä tahansa tilaa vaativia, isomman porukan leikkejä ja yhdistää niihin vierasta kieltä. Hiekkaan voi piirtää karttoja, viivoja, palloja ym. selkeitä, isoja kuvioita. Ei myöskään ole kiellettyä vierailta esimerkiksi eläintarhassa, teatterissa tai museossa ja keksiä niihin paikkoihin sopivia, innostavia tehtäviä. Vierailuihin voi valmistautua luokassa esimerkiksi opettelemalla paikkoihin liittyvää sanastoa tai tutustumalla kohteeseen liittyviin kulttuurisiin asioihin kohdekuulttuurissa, kuten vaikkapa tutustumalla kuuluisiin teattereihin tai teatterin historiaan Venäjällä.

Virtuaalitodellisuus on myös yksi paikka, josta kielenoppija voi hyötyä. Internet tarjoaa jonkin verran vieraskielisiä pelejä ja harjoituksia eri ikäisille. Jos oppijoilla on taitoa, voisi olla myös kiinnostavaa tehdä itse pelejä ryhmissä ja peluuttaa niitä muilla ryhmäläisillä. Tällöin joutuu tutustumaan ryhmänä tiettyihin vieraan kielen asioihin syvemmin ja samalla työskentelemään ryhmässä. Peliprojektit voivat olla myös konkreettisia, jolloin pelit tehdään perinteisemmin esimerkiksi kartonkeja ja saksia hyödyntäen.

Kirjoittaja on filosofian maisteri (2015) Jyväskylän yliopiston kielten laitokselta, pääaineenaan venäjän kieli ja kulttuuri ja sivuaineenaan suomi toisena ja vieraana kielenä. Hän on suorittanut myös aineenopettajan pedagogiset opinnot, luokanopettajan monialaiset opinnot sekä draamakasvatuksen perusopinnot.

Lähteet

Meuronen, M. 2015:

. Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201510133367>
Viitattu 1.3.2016.

Kielikampuksen kesäleirin pääsivu: <https://www.kielileiri.jyu.fi/> Viitattu 1.3.2016.